

Luxembourg, 24. junij 2024
(OR. en)

11296/24

COHOM 137

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Datum:	24. junij 2024
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Sklepi Sveta o posodobitvi smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih

V prilogi vam pošiljamo sklepe Sveta o posodobitvi smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih, kot jih je odobril Svet na svoji 4038. seji 24. junija 2024.

Sklepi Sveta o posodobitvi smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih

[s posodobljenimi smernicami v prilogi]

1. Svet ob sklicevanju na strateški okvir EU za človekove pravice in demokracijo iz leta 2012, akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo iz leta 2020, strategijo EU o otrokovih pravicah iz leta 2021, člen 3(3) Pogodbe o Evropski uniji in Listino EU o temeljnih pravicah ponovno potrjuje, da so spoštovanje, varovanje in uresničevanje otrokovih pravic ključni cilj notranje in zunanje politike ter delovanja Evropske unije.
2. EU si na podlagi smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih iz leta 2008 in sklepov Sveta o strategiji o otrokovih pravicah iz junija 2022 še posebej dejavno prizadeva za varovanje otrokovih pravic v konfliktnih ali kriznih razmerah ter nudenje zaščite, pomoči in podpore otrokom.
3. Svet je močno zaskrbljen zaradi porasta kršitev otrokovih pravic, povezanih z oboroženimi spopadi, ki je še bolj drastičen zaradi razraščanja konfliktov, kar vključuje rusko vojno agresijo proti Ukrajini ter nezakonito deportacijo in premestitev ukrajinskih otrok, stopnjevanje nasilja v Sudanu in zaostrovanje konflikta na Bližnjem vzhodu, zlasti katastrofalne humanitarne razmere v Gazi in njihov nesorazmeren učinek na civiliste, še posebej otroke. Svet obžaluje, da se je število hudih kršitev nad otroki¹ – ubijanje in pohabljanje, novačenje in uporaba otrok kot vojakov ali za druge nebojne naloge, ugrabitve, posilstva in druge oblike spolnega nasilja in nasilja zaradi spola, napadi na šole in bolnišnice ter onemogočanje dostopa do humanitarne pomoči – v zadnjem desetletju močno povečalo.

¹ <https://www.unicef.org/children-under-attack/six-grave-violations-against-children>

4. Na skoraj vseh konfliktnih območjih po svetu, od Sahela, srednje in vzhodne Afrike do Bližnjega vzhoda in Azije, otroci predstavljajo kar polovico prizadetega prebivalstva. Otroci so nesorazmerno prizadeti zaradi oboroženih spopadov in so njihove prve žrtve. Svet je zaskrbljen, da se zaradi spreminjajoče se narave konfliktov, taktike in uporabljenega orožja množijo tveganja za civiliste, zlasti otroke, medtem ko resnost, škodljivost in dolgotrajnost posledic, ki jih imajo kršitve in zlorabe za žrtve, še nikoli niso bile tako očitne. Vendar Svet priznava tudi, da so lahko otroci presenetljivo odporni ter da si lahko z ustrezno in pravočasno podporo opomorejo po skrajnih situacijah in uspešno nadaljujejo življenje. Njihova zaščita, okrevanje in reintegracija so bistveni za dolgoročen mir in varnost ter trajnostni razvoj.
5. Svet želi s sprejetjem teh revidiranih smernic EU o otrocih v oboroženih spopadih okrepiti svoj prispevek k spoštovanju, varovanju in uresničevanju otrokovih pravic. V tej posodobljeni različici je bil upoštevan razvoj dogodkov v EU, smernice pa so sedaj tudi v celoti usklajene z okvirom, ki ga je z zaporednimi resolucijami vzpostavil Varnostni svet Združenih narodov, zlasti kar zadeva šest hudih kršitev nad otroki med oboroženimi spopadi, ki so našteje v njih. EU želi s tem tudi okrepiti usklajenost z mandatom generalnega sekretarja ZN in posebnega predstavnika za otroke v oboroženih spopadih ter sodelovanje z njima, nenazadnje z večjim poudarkom na dobrobiti otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, humanitarnem dostopu in preventivi.

6. EU si bo še močnejše prizadevala za boj proti vsem oblikam nasilja nad otroki, zaščito otrok in spodbujanje njihovih pravic, vključno z njihovim telesnim, duševnim in psihosocialnim zdravjem ter dostopom do osnovnih storitev. EU bo sodelovala z mednarodnimi organizacijami in partnerskimi državami pri razvoju celovitih politik in ukrepov za spoštovanje, varovanje in uresničevanje pravic vseh otrok brez vsakršne diskriminacije ter za to, da bi imeli otroci več možnosti, da postanejo odgovorni in odporni člani družbe. Glede na spreminjajočo se naravo konfliktov in dolgotrajnih humanitarnih kriz bo EU pri svojem delu med seboj še bolj povezala humanitarno, razvojno in mirovno razsežnost takšnih kriz, pri tem pa preprečevanje konfliktov, krizno upravljanje in humanitarno pomoč bolje usklajevala z razvojno pomočjo in naložbami v izobraževanje v izrednih razmerah in socialno zaščito po vsem svetu. Zaščita otrok, prizadetih v konfliktih, mora biti še naprej osrednji steber programov za človekove pravice, mir in varnost, gradnjo miru, razvoj in humanitarno pomoč.
7. EU bo še naprej dosledno izpolnjevala obveznosti iz Konvencije o otrokovih pravicah in njenega izbirnega protokola glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih, tudi kar zadeva opredelitev otroka kot vsakega človeškega bitja, mlajšega od 18 let, ter spodbujala njun prenos v nacionalno zakonodajo. Poleg tega EU priznava vrednost svetovnih pobud, kot so pariška načela in zaveze, vancouvrska načela, deklaracija o varnih šolah in politična deklaracija o krepitvi zaščite civilistov pred humanitarnimi posledicami, ki izhajajo iz uporabe eksplozivnih sredstev na naseljenih območjih (EWIPA), in bo še naprej spodbujala vse države, naj okrepijo svoje zaveze in razmislijo o tem, da bi te pobude podprle.

8. Svet izpostavlja pomen nadaljnjega vključevanja vprašanja otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v vse zunanje politike EU in poziva vse svoje organe odločanja, službe in agencije, civilne in vojaške misije in operacije, posebne predstavnike in odposlance ter druge organe EU, naj močno okrepijo prizadevanja za zagotovitev učinkovitega izvajanja teh smernic. Svet poudarja, da je treba vprašanje otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v celoti vključiti v skupno zunanjo in varnostno politiko EU, torej tudi skupno varnostno in obrambno politiko, vključno z misijami in operacijami EU za krizno upravljanje. V tem smislu Svet pozdravlja posodobljeni kontrolni seznam za vključitev zaščite otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v misije in operacije skupne varnostne in obrambne politike EU (kontrolni seznam SVOP). Svet ustreznim delovnim skupinam naroča, naj redno pregledujejo izvajanje teh smernic in o njem poročajo, da se opredelijo pridobljene izkušnje in razširijo najboljše prakse.
9. EU in njene države članice bodo uporabile celoten spekter svojih instrumentov na vseh področjih zunanjega delovanja za poudarjanje in dodatno krepitev globalnega ozaveščanja, ukrepanja in učinkovitega načrtovanja programov ter sodelovanja na tem področju. Svet prav tako poziva partnerje v vseh regijah, vključno z mednarodnimi in regionalnimi organizacijami, organizacijami civilne družbe in zasebnimi akterji, naj se povežejo in z novim zavedanjem o nujnosti tega vprašanja okrepijo reševanje konfliktov ter preprečevanje hudih kršitev nad otroki in odzivanje nanje, pa tudi spoštovanje, varovanje in uresničevanje njihovih pravic ter njihovo zaščito v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom in pravom človekovih pravic. Za vsakega otroka, povsod po svetu.

PRILOGA

POSODOBITEV 2024

Smernice EU o otrocih v oboroženih spopadih

1 - UVOD

Položaj otrok, zlasti tistih, prizadetih v oboroženih spopadih, je že desetletja prednostna naloga Evropske unije. EU in njene države članice so imele ključno vlogo v Združenih narodih, saj so znatno prispevale k razvoju agende ZN v zvezi z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih, in razvoju njihovega globalnega mandata. EU je leta 2003 sprejela prve smernice o otrocih v oboroženih spopadih, ki so bile nato posodobljene leta 2008, da bi svojo politiko strnila v praktično orodje za usmerjanje delovanja. Zaradi precejšnjih premikov v svetovni politiki in razvoja dogodkov v EU je treba smernice EU nanovo posodobiti, da se podpre nadaljnje učinkovito delovanje EU v skladu z bolj celovitim in celostnim pristopom.

Otroci, zlasti deklice, so v oboroženih spopadih še posebej ranljivi. Oboroženi spopadi in nasilni dogodki povzročajo neizmerno trpljenje otrokom, ki so zaradi svoje starosti, telesne in psihične nezrelosti, odvisnosti in pravnega statusa bolj izpostavljeni tveganjem, pomanjkanju, nasilju in zanemarjanju, ki so posledica dinamike konfliktov. V skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah je otrok vsako človeško bitje, mlajše od 18 let.

V večini držav, v katerih potekajo oboroženi spopadi, predstavljajo otroci do polovico prebivalstva. Po vsem svetu jih več milijonov živi na območjih, v katerih potekajo spopadi, ali z njih bežijo. Zato so nesorazmerno prizadeti.

Otroci so tarča v oboroženih spopadih in drugih primerih oboroženega nasilja državnih in nedržavnih akterjev, vključno s terorističnimi organizacijami in organiziranimi kriminalnimi združbami, njihova varnost in zaščita pa sta pogosto ogroženi zaradi doseganja vojaških ciljev, pospeševanja kriminalnih dejavnosti ali pridobivanja drugih nezakonitih koristi. Otroci so žrtve hudih in drugih resnih kršitev ali zlorab: ubijajo jih in pohablajo, oborožene skupine in sile jih novačijo za različne naloge, otroke ugrabljajo, posiljujejo in nad njimi izvajajo druge oblike spolnega nasilja ter jih izkoriščajo, šole in bolnišnice pa so tarče napadov. Milijoni trpijo zaradi telesnih in duševnih motenj, ki so posledica vojne. Otroci, ki niso neposredno vpleteni v oborožene spopade, pa lahko trpijo zaradi drugih posledic, povezanih s konflikti: so podhranjeni, nimajo zatočišča ter dostopa do izobraževanja in zdravstvenega varstva, so žrtve diskriminacije in nasilja ter zaznamovani s trajnimi psihološkimi travmami. Vse pogosteje se dogaja, da zaradi odrekanja humanitarne pomoči več ljudi umre od lakote in bolezni kot pa zaradi neposrednih posledic nasilja. Veliko trpljenja, povzročenega otrokom v oboroženih spopadih, ne izvira neposredno iz spopadov in se ne konča, ko se končajo spopadi. Posledice za mir in varnost v svetu ter trajnostni razvoj so hude in daljnosežne. Trajna škoda, povzročena otrokom in njihovim družinam v oboroženih spopadih, obnavlja krog nasilja in revščine, ima trajne medgeneracijske učinke, spodkopava odpornost posameznikov in družbe ter ovira razvoj miroljubnih družb.

V zvezi z otroki v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah so vse bolj skrb zbujajoče tudi: podnebne spremembe, ki zaostrujejo tveganja za otroke in povečujejo njihovo ranljivost; neselektivna uporaba eksplozivnega orožja na poseljenih območjih; vse pogostejši napadi na šole in njihova uporaba v vojaške namene, kar predstavlja kršitev mednarodnega humanitarnega prava; specifične posledice oboroženih spopadov za invalidne otroke; razsežnost spola pri hudih kršitvah nad otroki; vse hujši učinki revščine in neenakosti; otroci, ki se selijo, so notranje prisilno razseljeni ali begunci; otroci, ki so v zavodih ali nimajo družinske oskrbe; delo otrok, trgovina z ljudmi in spolno suženjstvo; izzivi, ki jih prinašajo nove tehnologije, kot so spletno novačenje otrok, širjenje orožja in nedovoljena trgovina z orožjem, pa tudi posledice protipehotnih min, eksplozivnih ostankov vojne in improviziranih eksplozivnih naprav.

Več pozornosti je treba nameniti nacionalnemu in mednarodnemu kazenskemu pravosodju, tudi dostopu otrok do pravnega varstva. Za boj proti razširjeni praksi nekaznovanja storilcev kaznivih dejanj zoper otroke, preprečevanje prihodnjih zlorab in krepitev odgovornosti ter spodbujanje kulture spoštovanja otrokovih pravic je ključno, da storilci odgovarjajo za hude kršitve nad otroki v oboroženih spopadih, kot je to določeno v mednarodnem pravu in mednarodnem humanitarnem pravu, Rimskem statutu Mednarodnega kazenskega sodišča in ženevskih konvencijah.

Evropska unija se v okviru svojega humanitarnega, razvojnega, mirovnega, varnostnega in diplomatskega delovanja ter skupaj s svojimi državami članicami zavezuje, da bo prednostno obravnavala zaščito, dobrobit in opolnomočenje otrok, pri tem pa brez vsakršne diskriminacije upoštevala njihove specifične potrebe in ranljivosti.

2 - NAMEN

Spodbujanje in varovanje otrokovih pravic sta prednostna naloga politike Evropske unije na področju človekovih pravic. Ne le zato, ker so danes otroci ranljive žrtve konfliktov, temveč tudi zato, ker krojijo prihodnost. EU priznava njihove neodtujljive pravice, zapisane v Listini EU o temeljnih pravicah, Konvenciji o otrokovih pravicah in njenih izbirnih protokolih ter drugih mednarodnih instrumentih s področja človekovih pravic, pa tudi posebno zaščito, zagotovljeno z mednarodnim pravom.

Varnostni svet ZN je določil šest hudih kršitev nad otroki², ki jih je utemeljil na njihovi grozljivosti in hudih posledicah za dobrobit otrok:

- uboji in pohabljanje otrok,
- novačenje ali uporaba otrok v oboroženih silah in skupinah,
- posilstvo in druge oblike spolnega nasilja nad otroki,
- ugrabitev otrok,
- napadi na šole in bolnišnice,
- zavračanje dostopa do humanitarne pomoči za otroke.

² Kršitve so opredeljene v operativnem priročniku, priloženem Smernicam o mehanizmu spremljanja in poročanja o hudih kršitvah nad otroki v oboroženih spopadih (Oddelek za operacije za ohranjanje miru, Urad posebnega predstavnika generalnega sekretarja za otroke v oboroženih spopadih, UNICEF, 2014).

EU si prizadeva za ozaveščanje o tem ključnem vprašanju, tako notranje kot na mednarodni ravni. Zavezani smo učinkovitemu in celovitemu reševanju kratko-, srednje- in dolgoročnih posledic oboroženih spopadov in drugih primerov oboroženega nasilja nad otroki, in sicer z ukrepi za preprečevanje različnih kršitev otrokovih pravic in odzivanje nanje. EU želi z različnimi orodji, ki jih ima na voljo, in nadgradnjo obstoječih pobud pritegniti tudi tretje države in nedržavne akterje. To pomeni, da jih bo spodbujala k izvajanju, spoštovanju in zagovarjanju mednarodnega prava, tudi norm, standardov in instrumentov na področju človekovih pravic, mednarodnega, humanitarnega in begunskega prava in njihovih norm, ter k sprejetju učinkovitih ukrepov za zaščito otrok pred posledicami oboroženih spopadov in zagotavljanju odgovornosti za kazniva dejanja zoper njih.

Te smernice naj bi bile praktično orodje, ki bo akterje v EU in po vsem svetu usmerjalo in jim pomagalo pri delu v povezavi z otroki in oboroženimi spopadi, kar vključuje tudi druge primere oboroženega nasilja državnih in nedržavnih akterjev, kot so teroristične organizacije in organizirane kriminalne združbe. EU priznava prepletenost različnih politik in poudarja pomen stalnih in usklajenih prizadevanj na različnih področjih, vključno z zunanjo in varnostno politiko, razvojno pomočjo, gradnjo miru in humanitarno pomočjo. S takšnim celovitim pristopom bomo okrepili skupni odziv na stisko otrok v oboroženih spopadih ter tako prispevali k dolgoročnemu miru in varnosti ter trajnostnemu razvoju.

3 - NAČELA

EU temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovega dostojanstva in temeljnih svoboščin, enakosti ter pravne države in spoštovanja človekovih pravic. Varstvo in spodbujanje otrokovih pravic je temeljni cilj delovanja Evropske unije doma in v tujini. Zapisano je v Listini EU o temeljnih pravicah, ki zagotavlja, da otrokove pravice pri izvajanju prava EU varujejo vse evropske institucije in organi. V strateškem okviru EU za človekove pravice in demokracijo, sprejetem leta 2012, so določena načela, cilji in prednostne naloge za izboljšanje učinkovitosti in skladnosti politike EU, opozorjeno pa je tudi, da spoštovanje človekovih pravic, demokracije in pravne države krepí vse vidike notranjih in zunanjih politik EU. Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo določa raven ambicij ter opredeljuje prednostne naloge EU in njenih držav članic na tem področju v odnosih s tretjimi državami, določa pa tudi posebne naloge, ki jih mora izvajati EU. Poleg tega smernice EU o človekovih pravicah, zlasti smernice EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic, zagotavljajo praktična orodja in usmeritve za izvajanje teh zavez na področju človekovih pravic. Te politike skupaj s strategijo EU o otrokovih pravicah (2021) spodbujajo in varujejo otrokove pravice ter jih vključujejo v notranje in zunanje politike Evropske unije.

Spodbujanje in varstvo otrokovih pravic

EU bi morala okrepiti svoja prizadevanja za zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, na podlagi naslednjih temeljnih načel:

- **Pristop na podlagi človekovih pravic** V skladu s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah pomeni otrok vsako osebo, mlajšo od 18 let. Vsi otroci so v skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic priznani kot neodvisni imetniki pravic s posebno zaščito, dodeljeno po mednarodnem pravu, vključno z mednarodnim humanitarnim pravom. Otroci so lahko žrtve, vendar so tudi tisti, ki so preživeli hude izkušnje, in tudi sami so lahko akterji. Ne bi jih smeli obravnavati ali nanje gledati kot zgolj na pasivne akterje. Otroke je treba seznaniti z njihovimi pravicami. Treba jim je prisluhniti, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo, ter obravnavati njihove potrebe.
- **Pravica do življenja, preživetja in razvoja:** EU bo v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah prednostno obravnavala celostno dobrobit, zaščito in reintegracijo vseh otrok, ki so jih prizadeli oboroženi spopadi, pri čemer bo zagotovila njihovo preživetje, razvoj in dosledno uveljavljanje njihovih pravic.
- **Nediskriminacija in vključevanje:** Zaščita in pomoč se zagotavljata brez kakršne koli diskriminacije, vključno z večplastnimi in presečnimi oblikami diskriminacije. Pri zagotavljanju, da noben otrok ni zapostavljen in da imajo otroci pravičen dostop do zaščite, bi bilo treba posebno pozornost nameniti posebnim potrebam po oskrbi in zaščiti vseh otrok v ranljivem položaju, vključno z deklicami, invalidnimi otroki, otroki domorodnih ljudstev in pripadniki narodnih manjšin, otroki brez spremstva, migranti, begunci, prosilci za azil, notranje prisilno razseljenimi otroki in otroki brez državljanstva, otroki brez družinske oskrbe, kot so otroci, ki živijo na ulici, ali otroci v zavodih, v skladu z mednarodnimi obveznostmi na področju človekovih pravic po mednarodnem pravu in standardi ter v obstoječih političnih in zakonodajnih okvirih.

- **Največje koristi otroka:** otrokove največje koristi so glavno vodilo pri izvajanju ukrepov EU v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah. Dobrobit, zaščita in varnost otrok morajo biti prednostno obravnavani v vseh odločitvah in ukrepih.
- **Raznolik pristop:** EU se zaveda, da se potrebe in ranljivosti razlikujejo, ter namerava svoje ukrepe prilagoditi edinstvenemu položaju vsakega otroka in zagotavljati celostne in trajnostne rešitve; kot je navedeno v študiji o razsežnostih spola v hudih kršitvah nad otroki v oboroženih spopadih (*Gender Dimensions of Grave Violations against Children in Armed Conflict*), ki jo je pripravil Urad posebnega predstavnika GS za smernice o otrocih, prizadetih v oboroženih spopadih, potrebujejo vsi otroci zaščito, vendar se lahko njihove potrebe in ranljivosti v oboroženih spopadih razlikujejo glede na njihovo starost, zrelost, spol, spolno usmerjenost in spolno identiteto, invalidnost, pripadnost manjšinam, posebne okoliščine in naravo konflikta, pa tudi glede na njihovo občuteno ali resnično povezanost s stranmi v konfliktu.
- **Zaščita otrok, povezanih z oboroženimi silami ali oboroženimi skupinami:** Otroke, povezane z oboroženimi silami ali skupinami, je treba vedno obravnavati predvsem kot žrtve šestih hudih kršitev mednarodnega prava človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava. Otrokov vidik, ki temelji na interesu otroka, in je osredotočen na zaščito dečkov in deklic pred šestimi hudimi kršitvami med konfliktom, je osrednjega pomena za procese razorožitve, demobilizacije in reintegracije ter ostaja prednostna naloga v vseh fazah teh procesov. Zato bi bilo treba v skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic in mednarodnim humanitarnim pravom vedno načrtovati in prednostno obravnavati brezpogojno in takojšnjo zaščito, izpustitev in (ponovno) vključitev otrok, povezanih z oboroženimi silami ali oboroženimi skupinami, v družino in skupnost, ne glede na to, ali je oborožena skupina uvrščena na seznam. Posebno pozornost je treba nameniti izzivom, s katerimi se srečujejo otroci, rojeni v oboroženih skupinah, ter tisti, ki so bili rekrutirani kot otroci in demobilizirani kot odrasli. Otroci, ki so že dovolj stari za kazensko odgovornost in so osumljeni storitve hudega kaznivega dejanja, se izročijo civilnim akterjem, pravico pa bi bilo treba zagotoviti v okviru pravosodja za mladoletnike. Otroci ne bi smeli biti pridržani zgolj na podlagi njihove povezanosti z oboroženimi skupinami.

- **Poudarek na otrocih in žrtvah:** Poudarek je na dobrobiti in potrebah otroka. To pomeni dejavno vključevanje otrok v opredelitev njihovih potreb in prioritet, kadar je to mogoče, ter zagotavljanje, da se njihov glas sliši, da niso ponovno travmatizirani ter da se njihova dobrobit in varnost prednostno obravnavata. EU prednostno obravnava posebno škodo, ki jo otroci doživljajo v oboroženih spopadih.
- **Upoštevanje starosti in spola:** Potrebe in ranljivosti otrok se med odraščanjem spreminjajo. EU se tega zaveda in ustrezno oblikuje svoje ukrepanje. Poleg tega deklice in dečki konflikte pogosto doživljajo drugače in zanje so značilne specifične ranljivosti. EU upošteva te specifične potrebe glede na starost in spol, da bi vsem otrokom zagotovila ustrezno zaščito in podporo.
- **Upoštevanje travm:** Oboroženi spopadi lahko močno psihološko vplivajo na otroke. Pristop EU to priznava, njegov cilj pa je zagotoviti podporo, ki je občutljiva na morebitne travme otrok, tudi na spolno nasilje in nasilje na podlagi spola, ter njihove potrebe po dostopu do storitev na področju duševnega zdravja in psihosocialne podpore, ki spodbujajo zdravljenje in okrevanje.
- **Odgovornost, dostop do pravnega varstva in mladoletniško pravosodje:** EU podpira na otroke osredotočeno spremljanje, preiskovanje in pregon kaznivih dejanj in kršitev nad otroki. Storilci morajo odgovarjati za svoja dejanja. Ključen je razvoj otrokom prijaznih pravosodnih sistemov za vse otroke v stiku s pravosodjem in jim je odvzeta prostost, pa tudi njihov dostop do pravne pomoči in sodelovanje pri pobudah na področju tranzicijske pravičnosti.

- **Participacija in krepitev vloge otrok in mladih:** EU – zlasti z uporabo akcijskega načrta za mlade v zunanjem delovanju EU – spodbuja, podpira in zagotavlja smiselno vključevanje in dejavno participacijo otrok in mladih pri odločitvah, ki jih zadevajo, na vseh ravneh, tudi v konfliktnih razmerah.
- **Na konflikte občutljiva pristopa o neškodovanju in zaščiti otrok** EU se zavzema za to, da se z vsemi politikami in ukrepi sistematično preprečujejo morebitne škodljive posledice za otroke in njihove pravice, ki bi jih povzročile dejavnosti ali udeleženo osebje, ter da se z njimi ne zaostrojuje dinamika konfliktov.

Mednarodno sodelovanje

EU pri svojem delu upošteva ustrezne mednarodne in regionalne norme in standarde na področju človekovih pravic in humanitarnega prava, vključno s tistimi iz Priloge I. EU dejavno sodeluje z ustreznimi akterji in podpira njihovo delo, zlasti z:

- generalnim sekretarjem ZN
- posebnim predstavnikom generalnega sekretarja za otroke v oboroženih spopadih in njegovim uradom

- posebnim predstavnikom generalnega sekretarja za odpravo nasilja nad otroki in njegovim uradom
- projektno skupino ZN za spremljanje in poročanje (CTFMR) ali enakovrednimi skupinami v zaskrbljujočih razmerah v državah
- uradi, oddelki in agencijami ZN, kot so Unicef, Oddelek za mirovne operacije, Oddelek za politične zadeve in izgradnjo miru, Urad ZN za usklajevanje razvoja, Agencija ZN za ženske, UNODC, UNFPA, OHCHR, UNHCR, UNDP, MOD, OCHA, UNESCO in SZO (na sedežu in regionalni/lokalni ravni)
- Delovno skupino Varnostnega sveta ZN za otroke v oboroženih spopadih
- regionalno/lokalno skupino prijateljev otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, ali enakovrednimi ad hoc skupinami podobno mislečih partnerjev
- Odborom za otrokove pravice
- Svetom za človekove pravice
- Odborom za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja (tretji odbor) Generalne skupščine ZN
- Mednarodnim kazenskim sodiščem oziroma posebnimi mednarodnimi sodišči
- posebnimi postopki ZN in preiskovalnimi telesi, ki jih pooblastijo ZN
- medagencijsko delovno skupino ZN za razorožitev, demobilizacijo in reintegracijo ter drugimi podobnimi forumi
- Mednarodnim odborom Rdečega križa (ICRC)
- Svetom Evrope
- Afriško unijo in drugimi regionalnimi organizacijami
- OSCE/ODIHR

- lokalnimi in mednarodnimi nevladnimi organizacijami, vključno z organizacijami, ki jih vodijo otroci, zagovorniki človekovih pravic in zagovorniki človekovih pravic otrok ter organizacijami in mrežami v skupnostih
- drugimi ustreznimi akterji

EU proaktivno prispeva in dela s temi akterji pri zagotavljanju krepitev obstoječih mednarodnih zaščitnih ukrepov za otrokove pravice in njihovega učinkovitega izvajanja.

4 - REŠEVANJE IZZIVOV OTROK V OBOROŽENIH SPOPADIH

V zadnjih dveh desetletjih je prišlo do dramatičnih premikov v vojskovanju; zaradi taktik, kot so neselektivni in nesorazmerni zračni bombni napadi, obstreljevanje in napadi z brezpilotnimi letali, obleganje in blokade, da bi se preprečila dostava pomoči civilistom, dolgotrajna prisotnost neeksplodiranih ubojnih sredstev in miniranje civilnih območij, so otroci v hudi nevarnosti, da bodo ubiti ali poškodovani.

Napadi na šole, bolnišnice in drugo kritično civilno infrastrukturo, kot so vodni in energetski sistemi, pomeni vse večje tveganje za preživetje in razvoj otrok. V nekaterih primerih oborožene skupine ali sile dejavno nasprotujejo dostopu deklic do izobraževanja in zdravstvenega varstva, kar ovira dostop do teh ključnih storitev. Tudi če ni neposrednih napadov, splošno pomanjkanje varnosti na konfliktnih območjih otroke, učitelje in zdravstveno osebje odvrača od obiskovanja šol ali zagotavljanja zdravstvene pomoči.

Ugrabitve otrok strmo naraščajo v razmerah, ko so otroci v oboroženih spopadih, pa naj bo njihov namen teroriziranje skupnosti, prizadetje določenih skupin, zlasti deklic in njihovega dostopa do izobraževanja, siljenje otrok, da sodelujejo v sovražnostih, ali trgovina z ljudmi in spolno suženjstvo ali drugo izkoriščanje. Tudi ko so ugrabljeni otroci izpuščeni ali jim uspe pobegniti, se še naprej soočajo z velikimi izzivi in stigmatizacijo, ki vpliva na njihovo reintegracijo in rehabilitacijo v njihovih skupnostih.

Spolno nasilje je vse bolj značilno za konflikte in se pogosto izvaja proti deklicam in dečkom v razmerah neobstoja pravne države. Otroci, ki doživljajo spolno nasilje in izkoriščanje, trpijo zaradi dolgotrajnih psiholoških travm, zdravstvenih posledic, vključno s prenosljivimi okužbami, kot je HIV/aids, in zgodnje nosečnosti. Zaradi škodljivih spolnih norm in praks, kot so pohabljanje ženskih spolnih organov, detomor deklic, poroke otrok, zgodnje in prisilne poroke, stigmatizacija zaradi neupoštevanja spolnih stereotipov in diskriminatornih družbenih norm ter diskriminacija, so deklice še posebej ogrožene.

Zavrnitev dostopa humanitarne pomoči, vključno z namernimi napadi na humanitarne delavce, ostaja velika ovira za zaščito otrok. Pomanjkanje osnovne humanitarne pomoči lahko povzroči hudo podhranjenost, zaostajanje v razvoju ter onemogoči dostop do izobraževanja in osnovne zdravstvene oskrbe, kar ima dolgoročne razvojne posledice za otroke. Bistvenega pomena je angažiranje s stranmi v konfliktu, da se omogoči dostop in hkrati zagotovi odgovornost za kršitve. Oborožene skupine v boju ali v podpornih vlogah še vedno uporabljajo otroke.

Prisilno novačenje otrok, mlajših od 18 let, in njihova uporaba v sovražnostih s strani oboroženih sil in oboroženih skupin sta nezakonita in ena najhujših oblik dela otrok. Poleg tega je novačenje otrok, mlajših od 15 let, vojni zločin. Povzroča nečloveško breme in dolgoročne škodljive posledice za te otroke, ki ostajajo predvsem žrtve in se pogosto soočajo s stigmatizacijo in zavračanjem. Aretacija in pridržanje otrok, povezanih z oboroženimi skupinami, ne glede na to, ali se dojemajo kot grožnja nacionalni varnosti ali ker so domnevno sodelovali v sovražnostih, jih dodatno viktimizirata.

Zato bi bilo treba v skladu z mednarodnim pravom človekovih pravic in mednarodnim humanitarnim pravom prednostno obravnavati njihovo brezpogojno in takojšnjo zaščito, izpustitev in (re)integracijo v družino in skupnost, ne glede na to, ali je oborožena skupina morda uvrščena na seznam. Otroke, ki so dovolj stari za kazensko odgovornost in so osumljeni storitve hudega kaznivega dejanja, je treba izročiti civilnim akterjem, pravico pa bi bilo treba zagotoviti v okviru pravosodnih sistemov za mladoletnike, če obstajajo.

EU bo podpirala pogajanja o akcijskih načrtih med Združenimi narodi in stranmi v konfliktu ter njihovo sprejetje in izvajanje, da bi končali in preprečili šest hudih kršitev nad otroki, pa tudi protokole o izročitvi, ki naj bi jih izvajale strani v konfliktu, da bi otroke, domnevno povezane z oboroženimi skupinami, hitro premestili k civilnim akterjem za zaščito otrok, da jih reintegrirajo v družbo.

Izzivi, ki vplivajo na učinkovito ukrepanje

EU in drugi akterji, ki delujejo na konfliktnih območjih, se pri zagotavljanju učinkovite humanitarne in razvojne podpore ter podpore pri zaščiti srečujejo z znatnimi ovirami. Med temi izzivi so zapletena in nenehno spreminjajoča se narava sodobnih konfliktov, omejitve dostopa do prizadetega ozemlja in prebivalstva zaradi stalnega nasilja ali omejevalnih upravnih ovir ter pomanjkanje zmogljivosti lokalnih akterjev za ustrezno obravnavanje potreb otrok.

Učinkovito ukrepanje pri obravnavanju kršitve nad otroki, prizadete v oboroženih spopadih, je zapleteno zaradi podatkovnih vrzeli in nezadostnih kazalnikov zgodnjega opozarjanja, kar ovira prizadevanja za preprečevanje hudih kršitev. Tudi omejitve virov in težave pri usklajevanju financiranja iz različnih virov otežujejo učinkovito ukrepanje.

Poleg tega šibki pravni okviri in neobstoje odgovornosti za kazniva dejanja zoper otroke ustvarjajo ozračje nekaznovanosti, v katerem kršitve ostanejo nekaznovane. Pri obravnavanju dolgoročnih socialno-ekonomskih učinkov konfliktov so revščina, pomanjkanje možnosti izobraževanja za otroke, zlasti deklice, omejeni viri za zdravstvene storitve (vključno z duševnim zdravjem in psihosocialno podporo) ter trdovratnost škodljivih kulturnih norm in praks precejšnje ovire za preprečevanje ponovitve in doseganje trajnega miru ter zaščito otrok.

Možnosti za učinkovito ukrepanje EU

Da bi okrepila svoja prizadevanja za zaščito otrok, ki so se znašli v oboroženih spopadih, bo EU **vzpostavila močnejša partnerstva** in spodbujala naslednje:

- **Podpiranje preprečevanja:** Potrebne so večje naložbe v preprečevanje oboroženih spopadov in kršitev otrokovih pravic, zlasti šestih hudih kršitev nad otroki. Uvedba sistemov zgodnjega opozarjanja, obravnavanje kazalnikov tveganja in podatkovnih vrzeli lahko pomagajo pri prepoznavanju morebitnih groženj za otroke pred nastopom kršitev, kar omogoča sprejetje preventivnih ukrepov. Izvajanje rednih analiz konfliktov ter ocen pravic in potreb otrok je ključnega pomena za oblikovanje učinkovitih in pravočasnih preventivnih ukrepov. Tudi vlaganje v vključujoče izobraževanje, ki je občutljivo na konflikte in upošteva tveganja ter je občutljivo na starost in spol, lahko zmanjša možnost ponovitve konfliktov ter tveganje zlorabe in izkoriščanja otrok.

- **Okrepitev pristopa, ki upošteva povezavo med humanitarno pomočjo, razvojem in mirom:** EU je odločena zagotoviti, da se bodo pri reševanju dolgotrajnih in predvidljivih kriz, vključno s takojšnjimi potrebami in dolgoročnimi rešitvami, usklajeno obravnavale humanitarne, razvojne in mirovne potrebe. Da bi lahko ustvarili zaščitno in trajno podporno okolje za otroke pred konfliktom, med njim in po njem je potrebno stalno in zadostno financiranje za okrepitev ukrepov in vzdrževanje dolgoročnih programov za zaščito otrok, vključno z dodeljevanjem sredstev za socialno zaščito, izobraževanje, stanovanja, psihosocialno podporo, zdravstveno varstvo in storitve zaščite, prilagojene različnim potrebam otrok. Ključnega pomena je podpiranje delovanja mehanizmov ZN za spremljanje in poročanje na terenu, vključno z ustreznimi finančnimi sredstvi.
- **Naložbe v integrirane sisteme za zaščito otrok:** EU bi morala v nestabilnih državah in državah, ki so jih prizadeli konflikti, podpirati starosti in spolu prilagojene ter za invalide odprte skupnostne integrirane socialne sisteme in sisteme za zaščito otrok, da bi pomagala pri preprečevanju kršitev otrokovih pravic, blažitvi njihovih posledic, okrevanju po njih in odzivanju nanje, ter zagotavljala neprekinjeno in celostno večdeležniško skrb za otroke, vključno z reintegracijo, rehabilitacijo, izobraževalnimi možnostmi, tudi poklicnim in tehničnim usposabljanjem, storitvami za zaščito otrok, po potrebi združitvijo družine, ustreznim zdravstvenim varstvom, tudi spolnim in reproduktivnim zdravstvenim varstvom, storitvami za duševno zdravje in psihosocialno podporo ter drugimi kritičnimi vidiki.

- **Podporni programi za razoroževanje, demobilizacijo in reintegracijo, reformo varnostnega sektorja in pravosodje:** Vključevanje vidikov zaščite otrok v programe za razoroževanje, demobilizacijo in reintegracijo ali druge povezane programe, reformo varnostnega sektorja, prizadevanja za boj proti terorizmu in programe za boj proti mrežam organiziranega kriminala ter otrokom prijazne pravosodne programe (zagotavljanje otrokom prijaznega dostopa do pravnega varstva, brezplačne pravne pomoči in učinkovitih pravnih sredstev) ter podpiranje prilagojenih pobud za ponovno vključevanje, osredotočenih na otroke. Podpiranje reintegracije kot sestavnega dela širšega sistema za zaščito otrok ter upoštevanje ciljev in načel ciljev trajnostnega razvoja zagotavljata bolj vključujoče in celovitejše dolgoročne ukrepe.
- **Sodelovanje in zagovorništvo na terenu:** EU bi morala vzpostaviti tesnejše sodelovanje s subjekti in agencijami ZN, nacionalnimi vladami in lokalnimi organi držav, ki so jih prizadeli konflikti, mednarodnimi in nacionalnimi nevladnimi organizacijami ter lokalnimi organizacijami civilne družbe, ki delajo neposredno z otroki na terenu (vključno s skupino prijateljev otrok, prizadetih v oboroženih konfliktih). Na podlagi rednega dialoga o ciljih in načelih za zaščito otrok z mednarodnimi partnerji, nacionalnimi vladami, stranmi v konfliktu in lokalnimi organizacijami bi bilo treba dodatno okrepiti tesno sodelovanje z mehanizmom spremljanja in poročanja, ki ga je pooblastil Varnostni svet ZN, projektnimi skupinami ZN za spremljanje in poročanje (CTFMR) ter njihovimi enakovrednimi delovnimi skupinami ter povečati podporo zanje.
- **Usposabljanje in podpora:** Naložbe v krepitev zmogljivosti za vse akterje, ki se ukvarjajo z zaščito otrok, so ključnega pomena. Če bosta zagotovljena usposabljanje in podpora, se bodo izboljšali regulativni in politični okviri, programi in ukrepi na vseh ravneh, saj bodo odgovorni, tj. tako nosilci dolžnosti kot imetniki pravic, imeli znanja in spretnosti ter vire, potrebne za učinkovito obravnavanje posebnih potreb otrok na nacionalni in lokalni ravni. Potrebno je okrepljeno redno usposabljanje osebja EU in drugega osebja, zlasti tistih, ki so v neposrednem stiku z otroki, in tistih, ki sodelujejo pri odločanju, ki zadeva otroke.

- **Podpiranje lokalnih rešitev:** Priznavanje in podpiranje pobud za mir in zaščito, ki jih vodijo otroci in skupnosti, opolnomoča lokalno prebivalstvo in omogoča kulturno ustrezne rešitve.
- **Participacija otrok:** zagotavljanje dejavne, enake, vplivne in učinkovite participacije otrok v skladu s Konvencijo ZN o otrokovih pravicah pri odločanju, ki jih zadeva, zlasti pri oblikovanju programov reintegracije. EU bo poskušala izkoristiti tudi posvetovalni odbor za mlade, ki svetuje komisarju in Generalnemu direktoratu za mednarodna partnerstva (GD INTPA), ter svetovalne strukture za mlade, ki svetuje delegacijam EU, ustanovljene v okviru akcijskega načrta za mlade v zunanjem delovanju EU za obdobje 2022–2027.

Z uresničevanjem teh celovitih ciljev lahko EU znatno okrepi svoje delovanje pri zaščiti otrok, prizadetih v oboroženih spopadih. Sodelovalni in celosten pristop, ki vlaga v lokalne zmogljivosti ter daje prednost preventivnim ukrepom in celoviti pomoči, lahko prispeva k varnejši in svetlejši prihodnosti za otroke, ujete v navzkrižnem ognju.

5 - IZVEDBENA IN OPERATIVNA ORODJA

A) Orodja EU za ukrepanje:

EU ima na voljo vrsto orodij za obravnavanje vprašanj otrok, prizadetih v oboroženih konfliktih, ki temeljijo na obstoječih pobudah:

- **Politični dialog:** Vidiki človekovih pravic v političnem dialogu s tretjimi državami bodo vključevali dobrobit in pravice otrok v predkonfliktnih, konfliktnih in pokonfliktnih razmerah.
- **Posebni predstavniki EU (PPEU)** PPEU za človekove pravice ima pomembno vlogo zagovorništva v zvezi z globalnim spoštovanjem standardov otrokovih pravic. Geografski PPEU bi morali sprejeti tudi posebne ukrepe in navezati stike v zvezi z vprašanji, povezanimi z otroki v oboroženih spopadih, v prednostnih državah, ki jih zajemajo njihovi mandati. V svoje predstavitve delovnim skupinam Sveta bi morali vključiti otroke, prizadete v oboroženih spopadih. Vprašanje otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, bi bilo treba vključiti v mandate PPEU v prednostnih državah, ko jih bo treba podaljšati.

- **Demarše in javne izjave:** EU bo zadevne tretje države pozvala, naj nujno sprejmejo učinkovite ukrepe za zaščito otrok pred posledicami oboroženih spopadov in hudih kršitev ter odpravijo nekaznovanje. Opozarjala bo na pomembno vlogo, ki jo imajo lahko EU in njene države članice pri podpiranju dialoga z vsemi stranmi v konfliktu, na katere lahko vplivajo, da se končajo in preprečijo hude kršitve nad otroki. Ozaveščanje EU bi moralo usmerjati letno poročilo generalnega sekretarja ZN in njegova poročila za posamezne države o otrocih v oboroženih spopadih ter spremljajoči sklepi delovne skupine Varnostnega sveta ZN za otroke v oboroženih spopadih. Posebni predstavniki EU in vodje misij bodo zadolženi, da to vprašanje po potrebi še naprej rešujejo z nedržavnimi akterji. EU pa se bo, če bo ustrezno, odzvala tudi na dosežen pozitiven napredek. EU se bo še naprej zavzemala za splošno ratifikacijo mednarodnih konvencij o človekovih pravicah, zlasti Konvencije o otrokovih pravicah in njenega izbirnega protokola glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih (OPAC) ter Konvencije Mednarodne organizacije dela št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok. EU bo še naprej spodbujala vse države, naj okrepijo svoje zaveze, tako da preučijo potrditev mednarodnih instrumentov in zavez za zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, vključno s pariškimi načeli in zavezami, vancouvorskimi načeli, deklaracijo o varnih šolah in politično deklaracijo o krepitvi zaščite civilistov pred humanitarnimi posledicami, ki izhajajo iz uporabe eksplozivnega orožja na naseljenih območjih (EWIPA). EU bo vse države spodbujala k ratifikaciji Rimskega statuta in sodelovanju z Mednarodnim kazenskim sodiščem ter drugimi mednarodnimi in regionalnimi sodišči in mehanizmi odgovornosti, tudi pri izvrševanju nalogov za prijetje.
- **Večstransko sodelovanje:** EU sodeluje pri financiranju projektov, povezanih z otroki v oboroženih spopadih, ter zagotavlja humanitarno pomoč in razvojno sodelovanje. Preučila bo možnosti za razširitev podpore ob upoštevanju povezave med humanitarnimi, razvojnimi in mirovnimi potrebami.

- **Dvostransko sodelovanje:** EU si prizadeva za podporo in financiranje programov, namenjenih varovanju in spodbujanju otrokovih pravic, prek dvostranskega sodelovanja s tretjimi državami in na regionalni ravni v širšem okviru mednarodnih partnerstev in humanitarne pomoči. Države članice bodo te prednostne naloge upoštevale tudi v svojih dvostranskih projektih sodelovanja.
- **Podpora mednarodnemu, nacionalnemu in lokalnemu nevladnemu sektorju:** EU še naprej podpira nevladne organizacije in organizacije civilne družbe, ki delujejo na področju zaščite otrok in varovanja njihovih pravic v oboroženih spopadih in drugih primerih nasilja. To bi moralo vključevati razvoj institucij in krepitev pobud za zaščito otrok, vključno z otrokom prijaznimi pravosodnimi sistemi, pravosodnimi organi za mladoletnike, zakonodajno reformo, usposabljanjem in svetovanjem za lokalno policijo in oborožene sile, uradnike iz kazenskih zavodov in pravosodnih organov, krepitevjo zmogljivosti lokalnih nevladnih organizacij za pravice otrok; zavedanjem vidika zaščite otrok pri razorožitvi, demobilizaciji in reintegraciji (DDR) ter reformi varnostnega sektorja (SSR).
- **Misije in operacije kriznega upravljanja:** Zaščita otrok bo ustrezno obravnavana in vključena v postopke načrtovanja, dokumente in izvajanje operacij v skladu s posodobljenim kontrolnim seznamom za vključitev zaščite otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v misije in operacije SVOP. V mandatih in operativnih načrtih se bodo upoštevali specifične potrebe otrok in pomisleki glede zaščite otrok, zlasti deklic, kadar je to mogoče, glede na mandate in zmogljivosti misij in operacij EU. Za napoteno vojaško in civilno osebje misij in operacij SVOP bi bilo treba zagotoviti usposabljanje in svetovanje o zaščiti otrok.

- **Sodelovanje s partnerji:** sodelovanje v lokalnih in regionalnih skupinah prijateljev otrok v oboroženih spopadih in enakovrednih delovnih skupinah ter redne izmenjave o spremljanju in poročanju s projektnimi skupinami ZN za posamezne države, Uradom posebnega predstavnika za otroke v oboroženih spopadih, Unicefom, Oddelkom ZN za operacije za ohranjanje miru (DPO) in Oddelkom ZN za politične zadeve in izgradnjo miru (DPPA).
- **Drugi ukrepi:** EU lahko razmisli o ciljno usmerjenih ukrepih, po potrebi vključno z omejevalnimi ukrepi, ali pregleda sporazume s tretjimi državami na podlagi njihovega ravnanja na področju otrokovih pravic, zlasti v zvezi z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih.

EU si bo z uporabo različnih orodij, ki jih ima na voljo, prizadevala zagotoviti, da se bodo pravice in specifične potrebe otrok upoštevale v pristopih k zgodnjemu opozarjanju in preprečevanju, pa tudi pri trenutnih konfliktnih razmerah, mirovnih pogajanjih, mirovnih sporazumih, pokonfliktnih fazah obnove, rehabilitaciji, reintegraciji in dolgoročnem razvoju, ter zagotoviti, da za hude kršitve, storjene nad otroki, ne bo podeljena nobena amnestija. Prizadevala si bo za zagotovitev sodelovanja lokalnih skupnosti, tudi otrok, v mirovnem procesu. Pri tem bo uporabila izkušnje, pridobljene v okviru sistema ZN in regionalnih organizacij, ter gradila na njih.

(B) Izvajanje:

Spremljanje in poročanje

- **Vodje misij EU, vodje misij SVOP in vojaški poveljniki v prednostnih državah:** naj v svoja redna poročila vključijo analizo vpliva konfliktov na otroke, zagotovijo vključevanje otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v lokalne strategije EU za človekove pravice in demokracijo za posamezne države ter spodbujajo redno usklajevanje na terenu z delegacijami EU, misijami držav članic EU, misijami in operacijami SVOP, rezidenčnimi koordinatorji ZN in njihovimi ekipami za posamezne države, projektnimi skupinami ZN za spremljanje in poročanje za posamezne države (CTFMR) ali enakovrednimi skupinami, drugimi donatorji, nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem.

- **Komisija:** naj Svet in države članice opozori na ustrezna poročila in informacije o projektih, ki jih financira EU in so povezani z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih, ter zagotovi, da se v prednostnih državah dodelijo zadostna finančna sredstva za zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, tudi za podporo delovanju mehanizmov spremljanja in poročanja na terenu, ter da so ukrepi, ki jih financira EU, skladni s smernicami.
- **Države članice:** naj prispevajo informacije o ustreznih dvostranskih projektih in diplomatskih dejavnostih, povezanih z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih, tudi pri usklajevanju na terenu v prednostnih državah.

Svet: izvajanje in nadaljnje ukrepanje

- PVO naj nadzoruje izvajanje ukrepov EU v skladu s temi smernicami in razvije načine za vključevanje otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v ustrezne politike in ukrepe EU v sodelovanju z drugimi varnostnimi in razvojnimi organi EU.
- Delovna skupina za človekove pravice (COHOM) naj redno pregleduje, posodablja in objavlja seznam prednostnih držav na podlagi informacij iz ustreznih virov, vključno s poročilom in brifingi generalnega sekretarja ZN, ter zagotovi sodelovanje med ustreznimi delovnimi skupinami.
- Ustrezne geografske delovne skupine naj pripravijo priporočila za ukrepanje v razmerah v prednostnih državah, za katere so pristojne.
- COHOM naj pregleduje in ocenjuje izvajanje teh smernic v usklajevanju z zadevnimi akterji ter v tesnem sodelovanju z ustreznimi delovnimi skupinami, posebnimi predstavniki, vodji misij, vodji civilnih misij in vojaškimi poveljniki EU (prek strukture poveljevanja) opredeli možne vrzeli in potrebe.
- COHOM naj preuči nadaljnje sodelovanje z ZN, drugimi mednarodnimi organizacijami, nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem.

- ESZD naj vsako leto poroča PVO o napredku pri izpolnjevanju ciljev teh smernic, zlasti v prednostnih državah, ter mu posreduje brifinge posebnega predstavnika generalnega sekretarja ZN o otrocih v oboroženih spopadih.
- Predsedniki ustreznih tematskih in geografskih delovnih skupin naj vprašanje otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, po potrebi vključijo v svoje razprave, tudi tako da organizirajo skupne razprave med delovnimi skupinami in omogočijo zunanje brifinge partnerjev ZN in strokovnjakov civilne družbe.

Dodatne dejavnosti zagovorništva in ozaveščanja

- Visoki predstavnik bo skupaj s posebnim predstavnikom generalnega sekretarja ZN za otroke v oboroženih spopadih vsaki dve leti dal izjavo ob mednarodnem dnevu boja proti uporabi otrok vojakov (12. februar).
- EU bi morala ob mednarodnem dnevu za zaščito izobraževanja pred napadi (9. september) in svetovnem dnevu otrok (20. november) ozaveščati o vprašanjih, povezanih z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih, ter preučiti nadaljnje možnosti za ozaveščanje o teh vprašanjih.
- ESZD bi morala vsem novim vodjem delegacij, vodjem misij SVOP in vojaškim poveljnikom, kontaktnim točkam misij in kontaktnim točkam za človekove pravice na začetku njihovega mandata zagotoviti informativni sveženj o otrokovih pravicah na konfliktnih območjih.
- ESZD in Komisija bi morali v sodelovanju s partnerji ZN, ustreznimi službami Komisije in nevladnimi organizacijami organizirati redna in namenska usposabljanja o zaščiti otrok ter otrocih v oboroženih spopadih, tudi o otrocih ter razorožitvi, demobilizaciji in reintegraciji ali procesih, povezanih z njimi.

6. ZAKLJUČEK

V teh posodobljenih smernicah o otrocih, prizadetih v oboroženih spopadih, je poudarjena odločenost EU, da v času vojne in nestabilnosti prednostno obravnava pravice in blaginjo otrok.

Da bi EU zagotovila učinkovitost teh smernic, bo spremljala doseženi napredek in o njem poročala. Poročanje bo redno, tudi za opredelitev področij, ki jih je treba izboljšati in prilagoditi, da bi odziv EU na spreminjajoče se izzive, s katerimi se soočajo otroci v oboroženih spopadih, ostal celovit in učinkovit.

EU lahko s sodelovanjem z agencijami ZN, nacionalnimi vladami, lokalnimi organizacijami in civilno družbo ustvari varnejšo in obetavnejšo prihodnost za otroke, prizadete v oboroženih spopadih.

PRILOGE k posodobljenim smernicam

Priloga 1 – Nepopoln seznam mednarodnih norm, standardov in načel, na katere se EU lahko sklicuje v odnosih s tretjimi državami v povezavi z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih

I. INSTRUMENTI ZN O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Pogodbe in protokoli

- Splošna deklaracija človekovih pravic (1948)
- Konvencija o otrokovih pravicah (1989)
- Izbirni protokol II h Konvenciji o otrokovih pravicah glede udeležbe otrok v oboroženih spopadih (2002)
- Izbirni protokol I h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije (2002)
- Konvencija MOD št. 182 o prepovedi najhujših oblik dela otrok in takojšnjem ukrepanju za njihovo odpravo (1999)
- Konvencija o statusu beguncev (1951)
- Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah (1966)
- Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (1966)
- Konvencija proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (1984)

Resolucije Varnostnega sveta

- Resolucije o otrocih v oboroženih spopadih: 1261 (1999), 1314 (2000), 1379 (2001), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011), 2068 (2012), 2143 (2014), 2225 (2015), 2427 (2018), 2601 (2021)
- Resolucije o ženskah, miru in varnosti: 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2242 (2015), 2331 (2016), 2467 (2019)
- Resolucije o mladih, miru in varnosti: 2250 (2015), 2419 (2018), 2535 (2020)

Resolucije Generalne skupščine v zvezi z otroki v oboroženih spopadih

Resolucije o otrokovih pravicah, ki jih EU vsake dve leti skupaj s skupino latinskoameriških in karibskih držav (GRULAC) predstavi Svetu za človekove pravice in Tretjemu odboru Generalne skupščine ZN. Te resolucije vsebujejo odstavke o otrocih v oboroženih spopadih.

II. MEDNARODNO HUMANITARNO PRAVO, BEGUNCI IN NOTRANJE RAZSELJENE OSEBE

- Ženevska konvencija o ravnanju z vojnimi ujetniki (1949)
- Ženevska konvencija o zaščiti civilnih oseb med vojno (1949)
- Dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov (Protokol I) (1978)
- Dopolnilni protokol k ženevskim konvencijam z dne 12. avgusta 1949 o zaščiti žrtev nemednarodnih oboroženih spopadov (Protokol II) (1977)
- Konvencija o statusu beguncev (1951)
- Protokol o statusu beguncev (1967)
- Vodilna načela o notranji razseljenosti (1998)
- Ustajljene določbe mednarodnega humanitarnega prava

III. MEDNARODNO KAZENSKO PRAVO

- Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča (2002)

IV. DRUGE USTREZNE MEDNARODNE ZAVEZE IN INSTRUMENTI

- Načela in smernice o otrocih, ki sodelujejo v oboroženih silah ali skupinah (Pariška načela) (2007)
- Smernice za zaščito šol in univerz pred uporabo za vojaške namene med oboroženimi spopadi (2014)
- Deklaracija o varnih šolah (2015)
- Vancouvrska načela o ohranjanju miru ter preprečevanju novačenja in uporabe otrok vojakov (2017)
- Politična deklaracija o krepitvi zaščite civilistov pred humanitarnimi posledicami, ki izhajajo iz uporabe eksplozivnega orožja na naseljenih območjih (EWIPA) (2022)

Priloga 2 – Politike in instrumenti EU

SZVP in instrumenti za krizno upravljanje

- Akcijski načrt EU za človekove pravice in demokracijo (2020–2024)
- Strateški kompas EU za varnost in obrambo (2022)
- Pakt o civilnih vidikih SVOP (2023)

- Politika Evropske unije o skrbnem pregledu na področju človekovih pravic in mednarodnega humanitarnega prava ob podpori tretjim stranem v varnostnem sektorju (2023)
- Skupno sporočilo: strateški pristop EU k podpori razorožitvi, demobilizaciji in reintegraciji nekdanjih borcev (2021)
- Strateško partnerstvo med ZN in EU pri mirovnih operacijah in kriznem upravljanju: prednostne naloge (2022–2024)
- Posodobljeni kontrolni seznam za vključitev zaščite otrok, prizadetih v oboroženih spopadih, v misije in operacije SVOP (2024)
- Evropsko soglasje o humanitarni pomoči (2008)
- Priročnik o naboru instrumentov na področju otrokovih pravic: vključevanje otrokovih pravic v razvojno sodelovanje (*Child Rights Toolkit: Integrating Child Rights in Development Cooperation*), ki sta ga skupaj objavila EU in UNICEF.
- Delovni dokument služb Komisije o humanitarni zaščiti – Izboljšanje rezultatov zaščite za zmanjšanje tveganj za ljudi v humanitarnih krizah (2016)
- Delovni dokument služb Komisije o izobraževanju v izrednih razmerah v operacijah humanitarne pomoči, ki jih financira EU (2019)
- Sporočilo Komisije o izobraževanju v izrednih razmerah in dolgotrajnih krizah (2018)
- Delovni dokument služb Komisije z naslovom Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam (2013)
- Koncept mirovnega posredovanja EU (*Concept on EU Peace Mediation*) (2020)
- Smernice za mirovno posredovanje, ESZD (2020)
- Koncept ukrepov stabilizacije s strani EU (*EU Stabilisation Concept*), WK 13776/2022 INIT (2022)

Politika in instrumenti Skupnosti

- Strategija EU o otrokovih pravicah (2021)
- Akcijski načrt EU za mlade v zunanjem delovanju (2022–2027)
- Smernice EU za spodbujanje in varstvo otrokovih pravic (2017)
- Priporočilo Komisije o integriranih sistemih za zaščito otrok (2024, še ni potrjeno)
- Skupno sporočilo: strateški pristop EU k podpori razorožitvi, demobilizaciji in reintegraciji nekdanjih borcev (2021)
- Skupno sporočilo: elementi strateškega okvira na ravni EU za podporo reformi varnostnega sektorja (2016)

Priloga 3 – Ustrezna poročila in smernice ZN

Poročila generalnega sekretarja Združenih narodov

Združeni narodi. Letna poročila (od leta 2000 do danes) in poročila za posamezne države (od leta 2006 do danes) o otrocih v oboroženih spopadih.

Poročila posebnega predstavnika

Združeni narodi. Poročila posebnega predstavnika Generalni skupščini (od leta 1998 do danes) in Svetu za človekove pravice (od leta 1998 do danes).

Delovna skupina Varnostnega sveta ZN za otroke v oboroženih spopadih

- Sklepi delovne skupine o poročilih generalnega sekretarja za posamezne države o otrocih v oboroženih spopadih: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/sgreports.

- Resolucije in predsedniške izjave o otrocih v oboroženih spopadih:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/resolutions.
- Pisma predsednika Varnostnega sveta generalnemu sekretarju v zvezi z otroki v oboroženih spopadih: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/letters.
- Mandat delovne skupine za otroke v oboroženih spopadih in „nabor instrumentov“:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/reference.

Publikacije in smernice Urada posebnega predstavnika generalnega sekretarja ZN za otroke v oboroženih spopadih

- The Six Grave Violations against Children During Armed Conflict: the Legal Foundation. (*Šest hudih kršitev nad otroki med oboroženimi spopadi: pravna podlaga.*) New York, 2009 (posodobljeno leta 2013)
- Otroci in pravosodje med oboroženimi spopadi in po njih (2011)
- Smernice o Varnostnem svetu 1998 (2014)
- Smernice in operativni priročnik – Mehanizem spremljanja in poročanja o hudih kršitvah nad otroki v razmerah oboroženih spopadov (2014)
- 20 let za boljšo zaščito otrok, prizadetih v oboroženih spopadih (2016)
- Praktične smernice za mediatorje za zaščito otrok v razmerah oboroženih spopadov (2020)
- Vpliv pandemije COVID-19 na kršitve nad otroki v razmerah oboroženih spopadov (2021)
- Smernice o ugrabitvah (2023)
- Razsežnost spola pri hudih kršitvah nad otroki v oboroženih spopadih (2022)
- Za širšo vključenost: Dokument za razpravo o mandatu v zvezi z otroki, prizadetimi v oboroženih spopadih, in invalidnih otrocih v oboroženih spopadih (2023)